

*Малаш О. В.,**кандидат філологічних наук,
молодший науковий співробітник відділу мов України
Інституту мовознавства імені О. О. Потебні
Національної академії наук України*

ВЕРБАЛЬНИЙ СЕМАНТИЧНИЙ КОД ПОСИДЕНЬОК (СЕДЯНКА) В ПІСНЯХ УКРАЇНСЬКИХ БОЛГАР

Анотація. Статтю присвячено одному з найбільш значущих болгарських лінгвокультурних символів, зафіксованих у болгарських народних піснях, – традиційним посиденькам неодруженої молоді, які мають назву «седянка». Матеріалом дослідження стала усна народнопісенна творчість болгар, що проживають в Одеській, Миколаївській, Запорізькій областях і в Автономній Республіці Крим.

Автор аналізує лінгвокультурний потенціал лексики, пов'язаної з дошлюбним спілкуванням між дівчатами та хлопцями у патріархальній болгарській картині світу, та доходить висновку про символічне наповнення лексем і словосполучень, якими в піснях болгар України відтворено процес підготовки до посиденьок, висвітлено подробиці їх проведення та які слугують ретрансляторами культурно-етичних цінностей у болгарському етносоціумі.

Болгарська етномовна спільнота в Україні утворилася внаслідок переселень болгар на території Російської й Австро-Угорської імперій. Найактивніше болгар переселялися до Бессарабії (сучасної Одеської області), Приазов'я та Криму. Саме там дослідники у ХХ – ХХІ ст. записали найбільше народних пісень, зокрема т. зв. «седенкарски» – ті, що виконуються на посиденьках.

У статті висвітлено важливість дослідження символу як засобу збереження взаємодії між мовою етносу та його культурою. Символ трактується як утілення історичної пам'яті, балансу між минулим і сьогочасністю. Будь-яка галузь життя етносу, про яку оповідають народні пісні, має в них свою систему лінгвальних символів, через які розкриваються його ціннісні орієнтири, ідеали або антиідеали.

Досліджуючи мовний аспект ритуалу, автор виокремлює знаки болгарської лінгвокультури, що функціонують у цьому жанрі: етноніми й топоніми, які підкреслюють тяглість зв'язку болгарської метрополії та діаспори, найменування артефактів, здатні розкривати специфіку народної звичаєвості, назви прийомів невербального спілкування, що забезпечують низку уявлень про морально-етичний вимір комунікації між парубками та дівчатами. Лексика, пов'язана з ритуалом «седянка» в пісенному фольклорі українських болгар, функціонує як цілісний символ, якому підпорядковані інші знаки болгарської лінгвокультури.

Ключові слова: лінгвокультурологія, символ, мова фольклору, семантичний код, болгарська мова, болгарі в Україні.

Постановка проблеми. Болгарська етнокультурна спільнота існує на території України з другої половини ХVІІІ ст., коли османське панування на болгарських землях призвело до переселення частини болгар до Російської та Австро-Угорської імперій. Сьогодні серед громадян нашої держави налічується понад 200 тис. тих, хто називає себе нащадками

болгарських переселенців. Болгари компактно проживають в Одеській області (Арцизькому, Болградському, Іванівському, Ізмаїльському, Тарутинському, Саратському районах), у Приазов'ї (Приморському, Приазовському, Бердянському районах Запорізької області), в етнічно змішаних населених пунктах Автономної Республіки Крим (Кишлаві, Альошиному, окремих районах Сімферополя). Є болгарські села на Кропивниччині (Вільшанка, Добре, Станкувате Вільшанського району) та на Миколаївщині (с. Тернівка Березнегуватського району). Проживають болгарі й на Закарпатті (невелика етноспільнота в Мукачеві) та в Києві.

Чинне українське законодавство (ст. 10–11 Конституції України, Закон про національні меншини України) гарантує болгарській етнічній спільноті всі права і свободи, зокрема право розвитку й популяризування рідної їй мови та культури. Безумовно важливим доповненням до офіційної мовної політики України є перебування болгарської острівної мови в колі наукових інтересів, зокрема лінгвістичних.

Проблематика досліджень болгарської мови за межами Болгарії широкосяжна і багатогранна, зокрема значні здобутки українська болгаристика має в царині лексикології й етимології (З. Барболова, С.Д. Топалова, В.О. Колесник), мовних контактів (Л.П. Зеленко, Л.Ф. Баранник), методики викладання мови в освітніх закладах (К.Х. Стойкова, Н.М. Гончар, О.Р. Чмир). Значно меншу увагу приділено лінгвокультурним питанням болгарського мовного острова. А між тим ця галузь мовознавства відіграє важливу роль у дослідженні мови та культури етносу в їхній безперервній взаємодії, у здатності віднайти в мовних одиницях особливості традиційного побуту, звичаїв, уявлень. І матеріал для таких досліджень щедро постачають фольклорні тексти. Тематичний спектр народної пісні надзвичайно розлогий і відкриває реципієнтам численні словесні знаки, сповнені національно-культурних смислів. Про це, зокрема, писав свого часу О.О. Потебня, визначаючи народну поезію як жанр, «де повільніше відокремлюється думка від мови, куди повільніше проникає нове», як містище символізму, «залишку незапам'ятої старовини» [12, с. 224]. І тим більш актуальним ми бачимо питання збереження та підтримки цього символізму на етномовних територіях українських болгар.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Говорячи про мовний бік усної народної творчості, дослідники неминуче доводять висновку про необхідність розглядати в його контексті таке емне й важливе поняття, як символ, або ж знак етнокультури. Зокрема, на цьому питанні детально спинялися В.В. Жайворонок, В.І. Кононенко, С.Я. Єрмоленко, О.І. Потапенко, В.В. Куйбіда та В.П. Коцур, вбачаючи в символах ретранслятори істо-

рико-культурної пам'яті етносу, етнічні маркери, матеріал для вивчення ціннісної системи народу [5, с. 6–19; 6, с. 6–7; 7, с. 3–5]. Символ поставав, з одного боку, як засіб вираження етнокультурної тожсамості на тлі інших етносів, а з іншого – як утілення зв'язку між різними поколіннями етнотності. Досліджуючи мову за межами материка, ми відкриваємо ще одну важливу функцію символу – тяглість комунікації між діаспорою та метрополією. Усвідомлювати себе частиною своєї прабатьківщини, живучи далеко від неї, найкраще вдається за умови збереження мови та культури й активного їх утілення в повсякденне життя. Тому дослідження болгарських вербальних етнокультурних символів важливе саме тому, що мова, слугуючи як засобом збереження, так і засобом творення культури, ретранслює у словесних знаках цілий масив народних вірувань, забобонів, приписів тощо.

Кожен окремо взятий ритуал має своє семантичне наповнення; лексика, яка використовується на позначення різних складників цього ритуалу, заслуговує на ґрунтовний аналіз. Це, зокрема, підкреслюють Н.М. Гончар, котра досліджувала лексику родильної та весільної обрядовості в болгарській діаспорі [2, с. 139–144; 3, с. 535–540], В.О. Колесник, що опікувалася весільною терміносистемою болгар Одеської області [11, с. 21–26]. Значно меншу увагу приділено лексиці довкола болгарських дошлюбних традицій.

У нашій статті ми розглянемо кризь призму мовної семантики одне з типових етнокультурно маркованих явищ, оспіваних у болгарських народних піснях, – *седянка* «посиденьки». Мета дослідження – встановити взаємозв'язок між словесними символами, використаними у фольклорних зразках, зафіксованих у болгарській діаспорі України, контекстом їх уживання та культурно-ціннісними уявленнями болгарського етносу.

Стаття є частиною наукових студій, що проводяться в рамках програми НАН України для молодих учених за темою: «Болгарська мова в Болгарії та Україні: лінгвокультурний вимір» від 01 липня 2019 р.

Джерельною базою дослідження стали тексти, записані в ХХ – у першому десятиріччі ХХІ ст.: «Български народни песни от Украинска и Молдавска ССР» за редакцією Н. Кауфмана в 2 т. (1982) та «Болгарський фольклор Північного Приазов'я» за редакцією О.Б. Червенко (2012).

У загальних рисах *седянка* – один із небагатьох різновидів дозвілля, який улаштовувала непошлюблена молодь на майдані чи біля чийось воріт (*в'єшня седянка* «зовнішні, вуличні посиденьки») або в оселі однієї з дівчат (*к'єшня седянка* «хатні посиденьки»). Учасниці зустрічі робили кожна свою справу – прями, шили, вишивали, плели, – тобто сиділи з роботою (болг. *седя*), звідки й назва. (*Седенки* мали ще одну відому назву – *попрелки*, від *предя* «прясти»). Трохи згодом долучалися парубки й розпочиналося частування. Цей звичай відомий і серед українців (*вечорниці*, *досвітки*) та білорусів (*вячоркі*), і серед поляків (*пєжачкі*) та словаків (*прядки*) тощо.

На *седянка* дівчата часто приходили, прикрасивши голову квіткою, застромленою за вухо. Цю квітку юнка могла подарувати парубкові, котрий їй подобався, на його прохання, або ж сам хлопець намагався вкрасти цвіт [15, с. 369]. Одним із критеріїв спритності парубка вважалася його здатність непомітно для дівчини, або ж з усією гречністю, витягти букетик квітів з-за вуха юнки – *зема китката* «забрати букетик». *Ни знайт китка да земат* («не вміють забрати букет») [9, с. 156], – таку характеристику народна творчість дає невправним і нечемним залицяльникам. Пісні, присвячені посиденькам, оповідають і про випадки, коли дівчата самі виявляють ініціативу: *От коня*

слязах, китка ми дада («Я зліз із коня, вона дала мені букет») [16, с. 84], тобто заявила про свою симпатію першою.

Спектр сюжетів, що залягають в основу пісень про *седенки*, надзвичайно розмаїтий. Особливе місце посідають пісні-освідчення, в яких виявляємо стійкі епітети й метафори, що використовувалися для опису (ідеалізації) коханої, рідше коханого. Так, дівчину парубок називає *бял-червєн трендафил* «біло-червона троянда» [9, с. 252], *бяла чьрвєна, като чьрвєна абьлка* «біла й червона, як червоне яблуко» [9, с. 257], де в білому та червоному відображено колірну палітру дівчої вроди – білолиця та рум'яна (*бўзки червони* «червоні щоки»), тендітна й чиста, але яскрава і приваблива. Як відомо, біла й червона барви для болгарської етнокультури є знаковими, відображають відповідно цноту, світло та, з іншого боку, силу, жагу до життя. Біла барва, як стверджують дослідники південнослов'янського фольклору, пов'язана з днем, молоком, животворчою силою [13, с. 126]. Червоний колір у слов'янській етнокультурі асоціюється з життєлюбністю, горінням, із надією на щасливе одруження [8, с. 55]. Недаремно саме ці два кольори використовуються для виготовлення березневих оберегів – фігурок хлопця і дівчини, *мартеници*, – що символізують прихід весни, кохання, народження дітей; крім того, *бєли кр'аваи* «білі коровай» та *вїну чьрвєну* «вино червоне» – неодмінні атрибути весільного застілля.

Тут варто відзначити, що, якщо чоловічий погляд на дівчину-мрію базувався здебільшого на візуальній оцінці та на стереотипному кодексові краси, то для дівчини, навпаки, зовнішні якості хлопця не важливі; найбільше, на що здатна юнка, оцінюючи коханого – це *хубав ми <...> и гиздав* («гарний і вродливий») [16, с. 50–51]. Натомість простежується ідеалізація його поведінки, ставлення до обраниці, що зреалізовано в розлогіх гіперболах-порівняннях: *Като погледна, триндафял цьфна, като продума, рай са отвори* («Як він глянув (на мене – О. М.), троянди зацвіли, як заговорив – рай відкрився») [9, с. 259].

Невід'ємною частиною портрета коханої дівчини стає знаряддя праці, з яким вона приходять на посиденьки. Так, *вртєну* «веретено», *юрка (урка)* «прядка» (літ. *хўрка*) та *вретєно* належать до предметів-визначників, адже однією з ключових позитивних рис дівчини у патріархальній культурі вважалася працьовитість. Нагадаємо, що рукоділля (шиття, прядіння, вишивання) було частиною дозвілля, супроводжувало традиційні молодіжні зустрічі. Тому в болгарській народній пісенній ліриці *юрка писана* «декорована прядка», *зїтну вртєну* «золоте веретено» ставали невіддільною частиною дівочого портрета в уяві закоханого юнака, котрий, приходячи на посиденьки, застає свою милу за роботою.

Принагідно зауважимо, що означення *писан (писан кавал* «писана сопілка», *ш'арена г'айда писана* «різнокольорова волинка писана») у народнопоетичній творчості не зовсім відповідає традиційній семантиці цього слова в розмовній мові – «писаний, мальований», пор. *писано яйцє*: насправді йдеться про вирізування по дереву, що в метрополії дістало назву *пастирска резба* «пастуша різьба», коли орнамент наносився на дерев'яний виріб ножом, а потім малюнок зафарбовувався вугіллям, порошком чи барвником [1, с. 632]. Оскільки ніж не врзувався глибоко в поверхню прядки, сопілки, волинка тощо, то й візерунок нагадував ті, що наносяться фарбою або олівцем, «пишуться».

Вочевидь, прядка у парубочій наївній картині світу ототожнювалася з дівочою постаттю. Це пов'язано з тим, що народна мораль, із метою запобігання спокусі, забороняла неодруже-

ним хлопцю та дівчині торкатися одне одного: *близо до мень ни сядай, чи аз имам систра голяма <...>, на мама <...> жа кажи, на мама оци на тати, на бульъ, оци на бати, ти жа са, холъм, на менъ карат* («близько біля мене не сядай, бо я маю старшу сестру, вона розкаже мамі, мамі та ще й татові, найстаршій сестрі, ще й братові, вони ж мене сваритимуть») [9, с. 162]. Проте залицяльник міг висловити свою прихильність, поклавши руку на прядку дівчини й таким чином ніби втручаючись у її особистий простір.

У народнопісенній ліриці згадуються і музичні інструменти. Найпоширеніший із них – *кавал* – дерев'яно-мідний духовий інструмент, подібний до флейти. У народних піснях він фігурує як *меден кавал* «мідна флейта». *Медно кавалер донасяй* («Принось мідну флейту»), – просить дівчина свого милого, запрошуючи його на посиденьки; за її сценарієм, він гратиме, а вона заспіває [9, с. 160]; *засвири с медни кавали, ти свири я жа ютпявам* («заграй на мідній флейті, ти грай, а я заспіваю») [9, с. 162]. Безумовно, такі спонтанно створені дуети зближували закоханих, сприяли їхньому творчому самовираженню.

На музичних інструментах грали й дівчата; *свірка* «дудка, сопілка» – дерев'яний духовий інструмент, голос якого скликав молодь з усієї околиці на посиденьки. *Свирчица свири тихова, тихова и йоряхова: – Я собирайте са, собирайте ют сичко село момците, ют маяла та момците най на горната седянка* («Сопілочка грає в Тихові, Тихові й Оряхові (назви болгарських сіл – О. М.): – Збирайтеся, збирайтеся з усього села хлопці, з усього кварталу дівчата на найкращі посиденьки») [9, с. 155]. Інколи юнки, запрошуючи подруг і друзів на зустріч, голосно виводили: *Наклала Янка седянка, как га й наклала, запяла* («Наготувала Янка посиденьки, наготувала та й заспівала») [9, с. 154]. Отже, семантика терміна *кладене на седянка* «лаштування посиденьок» пов'язана з розголосою, зі святковістю, поезією, музикою.

Пісні, що виконувалися під час посиденьок, могли описувати й процеси доволі втомливої праці, як-от *валєвица* (від *валя* – бити, тіпати): «посиденьки, на яких виткані полотна заливаються гарячою водою та вибиваються» [9, с. 276]. Із цим заняттям напряму пов'язані пісенні тексти, де фігурує відомий болгарський фітосимвол – *босілек* «васильки, *Ocimum basilicum* L.», трава, яку парубок випадково обварює окропом, і дівчина миттю сплітає з цих васильків букетик, щоб вручити коханому [9, с. 276]. У піснях про *валєвица* суто утилітарна функція окропу – розм'якшування тканини – перетворюється на освячення двома стихіями (водою та вогнем) ритуальної рослини (що уособлює землю). Васильки, як стає видно з інших болгарських пісень, вірувань, рецептів із народної медицини, символізують жіноче начало, використовуючись у весільній, родильній і лікувальній обрядовості [14, с. 143–156]. Замість очікуваної загибелі від гарячого ритуальні рослини, ввібравши в себе енергію полум'я та води водночас, утілюють життя, стаючи початком нової пари, майбутньої родини. Отже, полиття рослини *босілек* окропом (поєднанням води та вогню, пор. болг. літ. *горєща вода* «гаряча вода, окріп», від *горя* «горіти, тобто бути підданим стихії вогню», *топла вода* «гаряча вода», з псл. **teplъ/*toplъ* від іє. **tep-* «бути теплим», пор. д.-інд. *tāpati* «нагріває, нагрівається, горить», ірл. *ten* < **tepnos* «вогонь» тощо) [4, с. 548, 599] – це, по суті, передання любовної енергії від парубка до дівчини, залицяння; дарування «вареного» букета – повернення її від дівчини до парубка, заручини.

Після завершення трудової частини посиденьок починалися власне розваги. Дівчата й парубки охоче танцювали *хоро*

(з грец. *χορός* «танок»). З пісенних загадок про *хоро* ми дізнаємося про існування в болгарській молодіжній громаді певних правил етикету: якщо дівчина подобається хлопцеві, то йому не личить брати її в *хоро* за руку, зате гречно час від часу обмінюватися поглядами: *Ти га идиши на хорото, не се фатай ти до мене, най са фани срещу мене <...> дигни очи, погледни ма <...> скърши вежди, намигни ми, ти на мене, аз на тебе* («Коли ти підеш у танок, не хапайся за мою руку, але стань навпроти <...> підведи очі, поглянь на мене <...>, стули брови, підморгни мені, ти мені, я тобі») [9, с. 280]. Отже, в контексті «дозволенних» залицянь постає *намігане* «підморгування» як засіб підтримання зорового контакту з коханою непомітно для решти учасників посиденьок.

Утім, право наблизитися до дівчини й не дістати за це осуд у громади хлопець міг здобути викупом. Зазвичай для викупу використовувалося *вино*: *Иван дади дору четъри, да седни да падни при гурджик Маня* («Іван дав аж чотири (відра вина – О. М.), щоб сісти-впасти біля вродливої Мані») [9, с. 337]. Отже, вино у вербальному семантичному коді болгарських посиденьок – плата парубка за невідчувувану можливість провести час із коханою дівчиною на очах в усього товариства.

За нашими спостереженнями, у болгарській народно-поетичній творчості не прийнято добирати спеціальні мовні засоби для позначення «незаангажованих» станів молодої людини – без пари, в парі, незаручена. Проте для зарученої дівчини – *сгодєна* – використовуються розгорнуті картини, що позначають процеси погодження з юнкою її одруження. Народнопісенна лірика демонструє сюжети про те, як юнак став свідком того, що від його коханої дівчини на посиденьках хтось інший взяв браслети та перстень: *гривните ти зимаа и златно пръстенчи* [9, с. 167]. Звичай обмінюватися дарами, коли дівчина віддає парубкові свої прикраси, свідчить про її згоду на шлюб. Тож, якщо юнка носить браслети та перстень – *гривни и пръстен*, – то це означає, що вона ще не заручена.

Важлива риса болгарської народної пісні за межами Болгарії – намагання безіменних авторів навіть в еміграції зберегти етнічну тожсамість, зв'язок із прабатьківщиною. Належність до болгарського етносу вимагає словесної матеріалізації. Саме тому в піснях раз у раз виривають етноніми *българин*, *българка*, *български*, наприклад: *Снощи заминах през едно село, през едно село, село българско. Село българско, моми българки, моми българки селянки кладат* («Учора я їхав повз одне село, одне село, село болгарське. Село болгарське, дівчата-болгарки, дівчата-болгарки посиденьки лаштують») [16, с. 84]. О.Б. Червенко, аналізуючи твір у своєму фольклористичному дослідженні, звертає увагу на цю тенденцію до акцентування на етнокультурному концепті «Батьківщина» [17, с. 81]. Услід за науковицею ми також виокремлюємо кілька етнокультурних маркерів, вербалізованих у словосполучах *село българско* (село як осередок збережених рідних традицій, на противагу місту, де вони швидко руйнуються), *момі българки* (дівчата – представниці рідного болгарського етносу; вважалося, що саме жінки, дівчата є носіями неперехідних цінностей у соціумі), *седянки кладат* (традиційне дійство, за сценарієм якого можна впізнати «своїх»).

У піснях, які мають назву *седенкарски* «ті, що виконуються на посиденьках», попри відірваність болгар-переселенців від прабатьківщини, вживаються і материкові топоніми: *Илін Пилин* чи *Ирін Пирин* [9, с. 274–275] (поетична назва гірського масиву Пирин на південному заході Болгарії), *Стара Планина* [9, с. 274–275] (гірський масив у центрі Болгарії). Для болгар,

котрі перебувають за межами прабатьківщини, топоніми також є лінгвокультурними символами, покликаними активувати історичну пам'ять, інсценувати повернення мігрантів на материк.

Висновки. Болгарський ритуал посиденьок – *седянка* – має яскраво виражену лінгвокультурну семантику. У його вербальному семантичному коді особливе місце посідають патріотично орієнтовані етноніми – «болгарський» (свій, рідний, національний), «болгарка» (представниця рідного етносу на чужині). Специфічні терміни, що описують процес підготовки й перебігу посиденьок, указують, зокрема, на місце і час проведення, на низку ритуалів, які належить виконати, щоб організувати зустріч. Етнокультурного забарвлення набувають у пісенному фольклорі різноманітні артефакти: прикраси (персні та браслети), за якими можна визначити особистий статус дівчини; знаряддя праці (прядка, веретено), що виконують, крім суто практичної функції, також роль посередників у спілкуванні між юнаком і юнкою. Музичні інструменти – *кавал* і *свірка* – не лише додають посиденькам веселощів і життєвості, а й у багатьох випадках символізують єднання закоханих у вокально-інструментальних дуетах.

Лінгвістичний аналіз лексики, яка стосується проведення болгарських традиційних посиденьок, дозволяє розшифрувати закодовані в ній міфологічні смисли – уявлення про перетворення смерті на життя шляхом взаємодії природних стихій, про взаємне віддзеркалення людини та природи довкола неї, – й окреслити аксіологічні орієнтири молоді в патріархальному суспільстві (цнотливість стосунків у парі, бажання дотриматися традицій предків, прагнення щасливого шлюбу).

Отже, визначивши в загальних рисах особливості вербального семантичного коду й етносимволіки одного з найвідоміших болгарських традиційних дійств на Півдні України, висвітленого в народних піснях, сподіваємося поглибити й розширити наше дослідження, зосередивши подальші наукові пошуки на семантичних параметрах інших, не менш значущих ритуалів у болгарській лінгвокультурі.

Література:

1. Вакарелски Хр. Етнографія на България. София : Наука и изкуство, 1977. 676 с.
2. Гончар Н.М. Лексика весільного обряду у болгарських говірках українського Подунав'я. *Мова: науково-теоретичний часопис з мовознавства*. 2014. Вип. 20. С. 139–144.
3. Гончар Н.М. Лексика родильної обрядовості у болгарських діалектах Півдня України. *Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка: збірник наукових праць. Серія : Філологічні науки (мовознавство)*. 2014. Вип. 126. С. 535–540.
4. Етимологічний словник української мови : в 7 т. Т. 5 / ред. кол. : О.С. Мельничук, В.Т. Коломієць, Т.Б. Лукінова, Г.П. Півторак, В.Г. Складенко, О.Б. Ткаченко. Київ : Наукова думка, 2006. 705 с.
5. Енциклопедичний словник символів культури України / за заг. ред. В.П. Коцура, О.І. Поталенка, В.В. Куйбіди. Корсунь-Шевченківський : ФОРП Гаврищенко В.М., 2015. 912 с.
6. Єрмоленко С.Я. Мовно-естетичні знаки української культури. Київ : Інститут української мови НАН України, 2009. 352 с.
7. Жайворонок В.В. Знаки української етнокультури: Словник-довідник. Київ : Довіра, 2006. 703 с.
8. Жайворонок В.В. Українська етнолінгвістика: Нариси. Київ : Довіра, 2007. 262 с.
9. Кауфман Н. Народни песни на българите от Украинска и Молдавска ССР : в 2 т. Т. 1. София : БАН, 1982. 718 с.
10. Кауфман Н. Народни песни на българите от Украинска и Молдавска ССР : в 2 т. Т. 2. София : БАН, 1982. 943 с.
11. Колесник В.А. Диагностирующие черты болгарской свадебной терминосистемы. *Науковий вісник Ізмайльського державного гуманітарного університету*. 2006. Вип. 21. С. 21–26.
12. Потебня А.А. О некоторых символах в славянской народной поэзии. *Эстетика и поэтика*. Москва : Искусство, 1976. С. 221–225.
13. Раденкович Л. Символика цвета в славянских заговорах. *Славянский и балканский фольклор*. Москва : Наука, 1989. С. 123–148.
14. Сиракова И., Димитрова Д. Босилекът в българската фолклорна култура (по материали от Североизточна България): *Растителният и животинският свят в традиционната култура на българите. Доклади от X-та Национална конференция на българските етнологи*. Стара Загора, 2003. София : БАН – Етнографски институт с музей, 2003. С. 143–156.
15. Шабашов А.В., Червенков Н.Н., Субботин Л.В. Чийшия: очерки истории и этнографии болгарского села Горднее в Бессарабии. Одесса : Астропринт, 2003. 792 с.
16. Червенко О.Б. Болгарський фольклор Північного Приазов'я. Бердянськ, 2012. 125 с.
17. Червенко О. Характерні особености на българските народни песни от село Лозоватка (Приморски район, Запорожка област, Україна). *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету*. 2014. Вип. 3. С. 77–85.

Malash O. Verbal semantic code of the ritual gathering (sedianka) in songs of the Bulgarians from Ukraine

Summary. The article is devoted to one of the most famous Bulgarian linguocultural symbols found in the Bulgarian folk songs – traditional gathering of the unmarried youth – “sedianka”. The author has chosen the oral folk arts of the Bulgarians those have been living in Odessa, Mykolaiv, Zaporizhia region and the AR Crimea as the material for her research.

The author analyzes the linguocultural power of the vocabulary related to the prenuptial communication between maidens and youngsters in the Bulgarian patriarchal world image. She reveals a symbolic meaning of lexemes and phrases those describe the preparing for the gathering, highlight the details of its proceeding, and are transponders of the cultural and ethical values in the Bulgarian community.

The Bulgarian ethnical and lingual collective in Ukraine was created owing to the Bulgarians' migration to the lands of the Russian and Austro-Hungarian Empires. The Bulgarians most actively settled in Bessarabia (Odessa region today), Pryazovia and the Crimea. The Bulgarian and Ukrainian scholars recorded many folk songs there including the songs being performed during the gatherings – “sediankarski”.

The article highlights the importance of studying the symbol as a way of preserving interrelations between the language and the culture. The symbol is analyzed as something able to actualize the historical memory, as a balance between the past and the present. Each sphere of the life of an ethnos, which is depicted in folk songs, has its own system of lingual signs and we can explore some ethnic ideals or values with the help of these signs.

Studying the language aspect of the ritual, the author subselects signs of the Bulgarian linguoculture functioning in this genre: ethnonyms and place names emphasizing the continuity of the relation between the Bulgarian mother country and expatriate community, artefacts able to highlight the peculiarity of the folk traditions, and different ways of non-verbal communication between maidens and fellows. The vocabulary about the ritual “sedianka” in folk songs of the Ukrainian Bulgarians functions as an integral symbol containing other signs of the Bulgarian linguoculture.

Key words: linguoculturology, symbol, language of the folklore, semantic code, Bulgarian language, Bulgarians in Ukraine.